

ANTAL FRIVILLIGE OG LØNNEDE POSITIONER I FORENINGER UNDER DIF, DGI OG FIRMAIDRÆTTEN

Estimat udarbejdet af: Karsten Elmose-Østerlund & Bjarne Ibsen, CISC

**Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger
under DIF, DGI og Firmaidrætten**

Estimat udarbejdet af: Karsten Elmore-Østerlund
& Bjarne Ibsen, CISC.

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet,
2016.

Foto: Nils Rosenvold/DGI Fotoarkiv

ISBN: 978-87-93496-13-2

Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten

Estimat udarbejdet af: Karsten Elmore-Østerlund & Bjarne Ibsen, CISC

Udfordringer for beregningen

En beregning af det totale antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten indebærer flere udfordringer. Disse udfordringer knytter sig særligt til følgende områder:

Definitionen af frivillige og lønnede

I spørgeskemaet bliver der skelnet mellem frivillige og lønnede på følgende måde:

- Frivillige modtager ikke skattepligtigt honorar/løn fra foreningen (godtgørelser og gratisydelser regnes ikke som honorar/løn)
- Lønnede modtager skattepligtigt honorar/løn fra foreningen

Dette er ét bud på en skelnen, men den åbner mulighed for, at der til gruppen af frivillige bl.a. hører personer, som modtager en ganske omfattende omkostnings- og/eller kørselsgodtgørelse – og at der til gruppen af lønnede bl.a. hører personer, som modtager et meget begrænset honorar/løn. Med ovenstående definition vil de høre til hhv. gruppen af frivillige og lønnede, selv om man kan diskutere den indholdsmæssigt mest hensigtsmæssige placering. Under alle omstændigheder vil der inden for de to grupper være store forskelle i graden af 'betaling'.

Spørgsmålsformuleringerne

I spørgeskemaet bliver foreningslederne i første omgang spurgt hvor mange hhv. frivillige og lønnede, der arbejder med 'faste opgaver' i foreningen inden for områderne:

- Administration og ledelse (fx medlemmer af bestyrelsen eller faste udvalg, andre frivillige ledere, mv.)
- Træning og instruktion (fx trænere, instruktører, gruppe- og holdledere, mv.)
- Konkurrence (fx dommere, officials, mv.)
- Andre opgaver (fx vedligeholdelse, faciliteter, mv.)

Problematisk for beregningerne kan det her være, dels at forståelsen af, hvad der er 'faste opgaver' sandsynligvis vil være forskellig fra foreningsleder til foreningsleder, dels at de eksempler, der er givet på opgaver inden for hver kategori, kan gøre, at nogle foreningsledere udelukkende tænker på disse og udelader frivillige, der arbejder med andre relevante faste opgaver inden for hver af kategorierne.

Senere i spørgeskemaet bliver foreningslederne bedt om at estimere, hvor mange frivillige hjælpere foreningen har haft i det forgangne år (2014), fratrukket dem, som arbejder med

faste opgaver. Det gøres med følgende spørgsmålsformulering: 'Hvor mange andre frivillige (både medlemmer og ikke-medlemmer som ikke arbejder med faste opgaver i foreningen) har udført opgaver for foreningen i 2014 (fx hjulpet med at organisere events, festivaller, konkurrencer, fester eller lignende, løst andre praktiske opgaver, mv.)?'. Her gælder de samme opmærksomhedspunkter som ovenfor i tilknytning til forståelsen af 'faste opgaver' og de givne eksempler. Derudover er dette den kategori, hvor vi må vente den største usikkerhed, da nogle foreninger i løbet af året arrangerer eller deltager i events, hvor flere hundrede personer er aktive. Nogle foreninger har regnet disse med, men andre har givetvis ikke.

Vanskeligt at estimere præcist

Blandt de undersøgte foreninger indgår foreninger i alle størrelser. I de mindre foreninger er det rimeligt at antage, at den foreningsrepræsentant, som svarer på spørgeskemaet på foreningens vegne, kan svare ret præcist på antallet af frivillige og lønnede i de forskellige kategorier. I store foreninger – flere af dem endda flerstrengede – hvor foreningsrepræsentanten bliver bedt om at svare på hele foreningens vegne, må der forventes at være langt større usikkerheder på besvarelserne, da vi ikke kan forvente, at hver foreningsrepræsentant har brugt tid på at beregne det præcise antal. Som der også lægges op til i spørgeskemaet gennem formuleringen: 'Hvis du ikke kan angive et præcist tal, anslå da et cirka antal', som står i forlængelse af begge spørgsmålene citeret ovenfor, har det således været 'tilladt' at estimere.

Foreningernes repræsentativitet

Undersøgelsen er gennemført på en måde, hvor alle idrætsforeninger under DIF, DGI og Firmaidrætten, som indgik i det centrale foreningsregister i sommeren 2015, har modtaget en invitation til at deltage i undersøgelsen. Omkring hver tredje forening endte med at besvare spørgeskemaet og lidt færre har afgivet tal for antallet af frivillige og lønnede i deres respektive foreninger. Med andre ord er det mere end to tredjedele af foreningerne under DIF, DGI og Firmaidrætten, som ikke indgår i beregningen. Det kan give anledning til visse usikkerheder i beregningen, da vi ikke med sikkerhed ved, om de foreninger, der har svaret, er repræsentative for de foreninger, som ikke har besvaret spørgeskemaet.

Frivillige positioner, ikke absolut antal frivillige

Fra flere forskellige undersøgelser i foreningsliv og frivillighed ved vi, at frivillige ofte er aktive på flere forskellige områder på samme tid. Eksempelvis er der mange frivillige, som er både trænere og ledere på samme tid – ligesom mange løser andre opgaver (faste og ad hoc) ud over dette. Det betyder, at den samme frivillige eller lønnede kan tælle flere steder i beregningen. Således angiver beregningen af frivillige og lønnede foretaget her ikke antallet af *personer*, men antallet af *positioner* inden for foreningsidrætten. Noget som betyder, at beregningen – hvis man tolker tallene som et udtryk for det absolutte antal frivillige – givetvis er noget for højt.

Den valgte beregningsmetode

Den simpleste beregningsmetode ville være at summere antallet af frivillige og lønnede i de foreninger, der har svaret på spørgeskemaet, for hver af de opstillede kategorier, beregne et simpelt gennemsnit, for så at gange det tal op med det samlede antal foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten. Det er næsten denne metode, som er benyttet, men da vi kender foreningernes størrelse og idrætsgren(e) både for de foreninger, der har besvaret spørgeskemaet, og de foreninger, der ikke har besvaret spørgeskemaet, har det været muligt at inddrage begge disse faktorer i beregningen.

Fra tidligere undersøgelser af foreningsliv og frivillighed ved vi, at såvel foreningsstørrelse som idrætsgren har indflydelse på, hvor mange frivillige og lønnede, der er i foreningerne. Eksempelvis ved vi, at antallet af frivillige og lønnede generelt vokser med foreningernes størrelse, samt at idrætter med mange motionister, fx svømning og gymnastik, har færre frivillige i forhold til medlemstallet, end klassiske holdidrætter som fx fodbold og håndbold.

Efter at have undersøgt repræsentativiteten af de foreninger, der har besvaret spørgeskemaet, når det gælder idrætsgren, blev det besluttet ikke at tage højde for dette i beregningen, da de foreninger, der har besvaret spørgeskemaet, i store træk er repræsentative for alle foreningerne, når det gælder idrætsgren.

Derimod viser beregninger på foreningsstørrelse, at der er en ret klar tendens til, at foreningernes tilbøjelighed til at svare på spørgeskemaet stiger med foreningsstørrelse (medlemstal). Beregnede vi således det samlede antal frivillige og lønnede under DIF, DGI og Firmaidrætten uden at tage højde for forskellene mellem de foreninger, der har svaret, og dem, der ikke har, når det gælder foreningsstørrelse, ville tallet blive højere end det reelle.

Fremgangsmåden

Med udgangspunkt i de angivne estimater for antallet af frivillige og lønnede på hvert af de opstillede arbejdsområder (de tal foreningslederne har angivet i spørgeskemaet), er det muligt at beregne et gennemsnitligt antal af frivillige og lønnede pr. forening.

I og med at beregningen skulle tage højde for foreningsstørrelse, blev der ikke blot beregnet ét gennemsnitligt antal frivillige og lønnede for hvert arbejdsområde, men et gennemsnit for hvert af de opstillede størrelsesintervaller. Disse størrelsesintervaller er angivet i tabel 1 sammen med antallet af foreninger, der findes hhv. i samplet (dvs. de foreninger, der har besvaret spørgeskemaet) og i alt i organisationerne på undersøgelsestidspunktet, 'total', forstået som antallet af foreninger, der blev inviteret til at deltage i undersøgelsen – oplysninger som i sommeren 2015 blev trukket fra det fælles foreningsregister.

Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten

Tabel 1. Antal foreninger fordelt på størrelsesintervaller for hhv. alle organisationerne samt DIF, DGI og Firmaidrætten særskilt. Antallet i samplen (dvs. de foreninger, der har besvaret spørgeskemaet) og totalantallet i organisationerne er angivet i tabellen.

	Alle organisationer		DIF		DGI		Firmaidrætten	
	Sample	Total	Sample	Total	Sample	Total	Sample	Total
Under 50 medlemmer	982	4.120	717	3.038	378	1.547	15	37
50-99 medlemmer	674	2.335	469	1.662	332	1.220	20	41
100-149 medlemmer	437	1.364	346	1.058	221	785	16	26
150-199 medlemmer	270	796	231	657	151	496	12	14
200-299 medlemmer	326	941	273	785	191	605	12	24
300-499 medlemmer	353	926	299	792	249	662	11	19
500-999 medlemmer	330	787	298	695	220	570	12	23
1000+ medlemmer	195	377	154	304	121	234	33	56
Total	3.567	11.646	2.787	8.991	1.863	6.119	131	240

Det beregnede gennemsnit for hvert størrelsesinterval fordelt på de forskellige arbejdsområder er i beregningerne blevet ganget op med det samlede antal foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten, der tilhører de enkelte størrelsesintervaller ('total' i tabellen ovenfor). Efterfølgende er disse tal blevet lagt sammen, og der er således blevet opnået et tal for det samlede antal frivillige og lønnede for hvert arbejdsområde – og ved at addere tallene for de enkelte områder, var det muligt at nå frem til et estimat for det samlede antal frivillige og lønnede positioner under DIF, DGI og Firmaidrætten.

I det følgende præsenteres resultaterne af beregningerne af det samlede antal frivillige og lønnede positioner. Beregningerne er foretaget samlet for foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten – og for hver af de tre organisationer særskilt. I forhold til sidstnævnte beregninger er det vigtigt at understrege, at langt de fleste foreninger er medlem af mere end én organisation, hvorfor de derfor indgår i flere af beregningerne. Således afviger totalen fra den samlede beregning væsentligt fra den total man får, hvis man adderer tallene for hver af organisationerne.

Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten

I tabel 2 er resultatet af beregningerne af antallet af frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten angivet.

Tabel 2. Antallet af frivillige og lønnede positioner samt summen af begge ('total') for foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten.

	Frivillige	Lønnede	Total
Faste opgaver, fordelt på områder			
Administration og ledelse	102.440	2.943	105.383
Træning og instruktion	116.572	17.584	134.156
Konkurrence	31.984	1.190	33.174
Andre opgaver	41.931	1.771	43.702
I alt med faste opgaver	292.927	23.488	316.415
I alt uden faste opgaver	246.894		246.894
I alt	539.821	23.488	563.309

Beregningerne viser, at der alt i alt er 539.821 frivillige positioner i de 11.646 foreninger under DIF, DGI og Firmaidrætten. Heraf arbejder de 292.927 med faste opgaver, mens de resterende 246.894 er tilknyttet på ad hoc basis (men har gjort en indsats for deres respektive foreninger inden for det seneste år – her 2014). Lønnede positioner er der alt i alt 23.488 af.

Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF

I tabel 3 er resultatet af beregningerne af antallet af frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF angivet.

Tabel 3. Antallet af frivillige og lønnede positioner samt summen af begge ('total') for foreninger under DIF.

	Frivillige	Lønnede	Total
Faste opgaver, fordelt på områder			
Administration og ledelse	84.035	2.563	86.598
Træning og instruktion	99.345	16.077	115.422
Konkurrence	30.118	1.115	31.233
Andre opgaver	36.824	1.633	38.457
I alt med faste opgaver	250.322	21.388	271.710
I alt uden faste opgaver	220.600		220.600
I alt	470.922	21.388	492.310

Beregningerne viser, at der alt i alt er 470.922 frivillige positioner i de 8.991 foreninger under DIF. Heraf arbejder de 250.322 med faste opgaver, mens de resterende 220.600 er tilknyttet på ad hoc basis (men har gjort en indsats for deres respektive foreninger inden for det seneste år – her 2014). Lønnede positioner er der alt i alt 21.388 af.

Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under DGI

I tabel 4 er resultatet af beregningerne af antallet af frivillige og lønnede positioner i foreninger under DGI angivet.

Tabel 4. Antallet af frivillige og lønnede positioner samt summen af begge ('total') for foreninger under DGI.

	Frivillige	Lønnede	Total
Faste opgaver, fordelt på områder			
Administration og ledelse	59.742	1.853	61.595
Træning og instruktion	86.436	13.859	100.295
Konkurrence	14.953	400	15.353
Andre opgaver	18.014	690	18.704
I alt med faste opgaver	179.145	16.802	195.947
I alt uden faste opgaver	149.171		149.171
I alt	328.316	16.802	345.118

Beregningerne viser, at der alt i alt er 328.316 frivillige positioner i de 6.119 foreninger under DGI. Heraf arbejder de 179.145 med faste opgaver, mens de resterende 149.171 er tilknyttet på ad hoc basis (men har gjort en indsats for deres respektive foreninger inden for det seneste år – her 2014). Lønnede positioner er der alt i alt 16.802 af.

Antal frivillige og lønnede positioner i foreninger under Firmaidrætten

I tabel 5 er resultatet af beregningerne af antallet af frivillige og lønnede positioner i foreninger under Firmaidrætten angivet.

Tabel 5. Antallet af frivillige og lønnede positioner samt summen af begge ('total') for foreninger under Firmaidrætten.

	Frivillige	Lønnede	Total
Faste opgaver, fordelt på områder			
Administration og ledelse	2.604	117	2.721
Træning og instruktion	1.513	217	1.730
Konkurrence	211	11	222
Andre opgaver	262	20	282
I alt <u>med</u> faste opgaver	4.590	365	4.955
I alt <u>uden</u> faste opgaver	3.939		3.939
I alt	8.529	365	8.894

Beregningerne viser, at der alt i alt er 8.529 frivillige positioner i de 240 foreninger under Firmaidrætten. Heraf arbejder de 4.590 med faste opgaver, mens de resterende 3.939 er tilknyttet på ad hoc basis (men har gjort en indsats for deres respektive foreninger inden for det seneste år – her 2014). Lønnede positioner er der alt i alt 365 af.

Sammenligning med 2010

I rapporten 'Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten', som Trygve Laub i 2012 udarbejdede for Idrættens Analyseinstitut i samarbejde med Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC), er der – som det er tilfældet her – foretaget beregninger på det samlede antal frivillige positioner. Dog udelukkende under DIF, da det kun var foreninger, der på undersøgelsestidspunktet – i 2010 – var medlem af DIF, som deltog i undersøgelsen. De beregninger, som blev foretaget på daværende tidspunkt, estimerede antallet af frivillige positioner i foreninger under DIF til at være, som det er angivet i tabel 6.

Tabel 6. Estimat på antallet af frivillige positioner i foreninger under DIF, offentliggjort i rapporten 'Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten' (2012).

	Frivillige
Trænere og instruktører	127.948
Ledere (bestyrelses- og udvalgsmedlemmer)	93.488
Andre opgaver	118.806
I alt	340.242

Det har – trods kontakt til Trygve Laub – ikke været muligt at genskabe beregningsmåden, som blev brugt til at nå frem til tallene i tabel 6. Af samme grund er der foretaget nye beregninger efter samme metode som skitseret ovenfor på 2015-tallene for på den måde at kunne sammenligne tallene fra 2010 med tallene fra 2015 – dog kun for foreninger under DIF, da foreninger, der udelukkende var medlem af DGI og/eller Firmaidrætten på undersøgelsestidspunktet (i 2010) ikke indgik i undersøgelsen.

Inden resultatet af den nye beregning præsenteres, er det vigtigt at pointere, at der er flere forhold, der yderligere komplicerer muligheden for sammenligning mellem 2015 og 2010. Nogle af de væsentligste forhold i den forbindelse er beskrevet nedenfor.

Forskellige arbejdsområder

Der er i de to spørgeskemaer ikke spurgt ind til antallet af frivillige og lønnede på præcis de samme områder. Det fremgår af tabel 7, som sammenligner de arbejdsområder, som indgår i de to spørgeskemaer.

Tabel 7. Sammenligning af de arbejdsområder, som indgik i hhv. 2010- og 2015-undersøgelsen.

2015	2010
Administration og ledelse (fx medlemmer af bestyrelsen eller faste udvalg, andre frivillige ledere, mv.)	Ledere (bestyrelses- og udvalgsmedlemmer)
Træning og instruktion (fx trænere, instruktører, gruppe- og holdledere, mv.)	Trænere og instruktører
Konkurrence	
Andre opgaver, faste (fx vedligeholdelse, faciliteter, mv.)	Andre opgaver, virker regelmæssigt (eksempelvis holdledere og andre faste hjælpere til træning, kampe, opvisninger/stævner og lign. og/eller personer, der fast varetager pasning af cafeteria, kiosk, klubhus og lign. samt fast administrativt personale)
Andre opgaver – <u>ikke</u> faste (fx hjulpet med at organisere events, festivaller, konkurrencer, fester eller lignende, løst andre praktiske opgaver, mv.)	

Kategorien 'konkurrence' indgår kun i 2015-spørgeskemaet, og det samme gør de ikke faste 'andre opgaver'. Endelig er kategorien 'ledere' i 2015 udvidet til også at indeholde 'administration', ligesom der i hjælpeteksten også er nævnt 'andre frivillige ledere' og ikke kun 'bestyrelses- og udvalgsmedlemmer', som i 2010. 'Gruppe- og holdledere' indgår i 2015 i kategorien 'træning og instruktion', mens den i 2010 var en del af kategorien 'andre opgaver' (holdledere blev specifikt nævnt i hjælpeteksten for 'andre opgaver' i 2010).

Således er det meget sandsynligt, at en del af forklaringen på eventuelle afvigelser i det samlede antal frivillige og lønnede positioner – og antallet af frivillige og lønnede positioner inden for de forskellige arbejdsopgaver – skyldes forskelle i den måde, inddelingen er foretaget på – og den måde spørgsmålene er stillet på.

'Faste opgaver' vs. 'virker regelmæssigt i foreningen'

I forlængelse af sidstnævnte er det væsentligt også at nævne, at der, ud over kategoriinddelingen, også bliver spurgt forskelligt ind til tilknytningsforholdet mellem de frivillige og lønnede på den ene side og foreningen på den anden.

I 2015 blev der spurgt ind til antal frivillige og lønnede, 'der arbejder med faste opgaver', inden for de fire arbejdsområder vist i tabel 7. I 2010 blev der i stedet spurgt ind til, hvor mange frivillige og lønnede, der 'virker regelmæssigt i foreningen', inden for de tre arbejdsområder vist i tabel 7. Selv om disse formuleringer tager sigte på at foretage samme skelnen mellem 'faste/regelmæssige' frivillige eller lønnede og 'ad hoc' frivillige, kan der være forskelle i, hvordan betegnelserne bliver opfattet hos foreningsrepræsentanten, der svarer på

spørgeskemaet. Det kan være med til at forklare forskelle mellem 2010 og 2015.

Endelig er frivillige uden faste opgaver kun inkluderet i 2015 som et forsøg på at undersøge, hvor mange ad hoc-frivillige, der findes i foreningsidrætten. Det tilsvarende blev ikke undersøgt i 2010, og der er således ikke noget sammenligningsgrundlag.

Antal frivillige og lønnede i foreninger under DIF i 2010

I tabel 8 er resultatet af beregningerne af antallet af frivillige og lønnede i foreninger under DIF i 2010 angivet.

Tabel 8. Antallet af frivillige og lønnede positioner samt summen af begge ('total') for foreninger under DIF (i 2010).

	Frivillige	Lønnede	Total
Regelmæssige opgaver, fordelt på områder			
Trænere og instruktører	125.092	18.130	143.222
Ledere	91.155	2.100	93.255
Andre opgaver	110.452	6.193	116.645
I alt	326.699	26.423	353.122

Beregningerne viser, at der alt i alt var 326.699 frivillige positioner i de 10.068 foreninger under DIF. Lønnede var der alt i alt 26.423 af. Tallet er en anelse lavere end det tal, som Trygve Laub i 2012 nåede frem til på basis af samme tal, men som nævnt er årsagen hertil ukendt, da det som tidligere nævnt ikke har været muligt at genskabe beregningerne fra 2012-rapporten.

Når antallet af foreninger under DIF i 2010 er markant højere (10.068) end i 2015 (8.991), så skyldes det ikke et fald i antallet af foreninger under DIF. Det skyldes i stedet, at tallet i 2010 indeholdt enstrengede foreninger og afdelinger i flerstrengede foreninger, mens det i 2015 indeholder enstrengede foreninger og hele flerstrengede foreninger.

Sammenligning af antal frivillige og lønnede i foreninger under DIF – 2010 vs. 2015

Med alle de ovenstående forbehold in mente er det i tabel 9 forsøgt at opstille en sammenligning mellem antal frivillige og lønnede i 2010 og 2015.

Table 9. Sammenligning af beregningerne af antal frivillige og lønnede positioner i 2010 og 2015 – samt differencen (den estimerede udvikling) fra 2010 til 2015.

	Frivillige			Lønnede		
	2015	2010	Difference	2015	2010	Difference
Alle typer opgaver, fordelt på områder						
Administration og ledelse	84.035	91.155	-7.120	2.563	2.100	463
Træning og instruktion	99.345	125.092	-25.747	16.077	18.130	-2.053
Andre faste opgaver (inkl. 'konkurrence')	66.942	110.452	-43.510	2.748	6.193	-3.445
I alt <u>med</u> faste/regelmæssige opgaver	250.322	326.699	-76.377	21.388	26.423	-5.035
I alt <u>uden</u> faste opgaver	220.600					

Ser man bort fra de mange forbehold, det som beskrevet er nødvendigt at tage for gyldigheden af den foretagne sammenligning, viser beregningen en tendens til tilbagegang i det totale antal faste/regelmæssige frivillige og lønnede positioner i foreninger under DIF fra 2010 til 2015. Noget som ser ud til at gælde generelt og for stort set alle arbejdsområder. Mere præcist ser det samlede antal frivillige positioner i 2015 ud til at være 23 pct. lavere end i 2010, mens antallet af lønnede positioner ser ud til at være 19 pct. lavere.

Det eneste arbejdsområde, hvor beregningen afslører en mindre fremgang, er på antallet af lønnede positioner inden for administration og ledelse. Noget som kan skyldes, at administration er medtaget i spørgsmålsformuleringen i 2015 og ikke i 2010. En del foreninger har således lønnede ansatte, som arbejder med administration, uden at de bliver regnet som en del af ledelsen.

Endelig har vi i 2015 fået det første estimat på antallet af frivillige uden faste opgaver – det man kunne betegne som ad hoc-frivillige. Det antal bliver i 2015 estimeret til at være næsten ligeså højt som antallet af faste frivillige positioner. Her er der dog ingen muligheder for sammenligning med 2010, hvilket gør, at det er ikke muligt at udtale sig om udviklingen over den undersøgte femårige periode. Ligeledes er det ikke muligt at udtale sig om, hvorvidt tendensen til tilbagegang i antallet af faste/regelmæssige frivillige og lønnede positioner bliver opvejet af en tilsvarende stigning i antallet af frivillige uden faste arbejdsopgaver – det man kunne kalde for ad hoc-frivillige. Dermed ved vi reelt ikke, om der samlet set er kommet færre eller flere frivillige i foreninger under DIF.

Afslutningsvis er det værd at nævne, at nyere undersøgelser på frivilligområdet – generelt og inden for idrætten – ikke finder en tendens til tilbagegang i antallet af frivillige på idrætsområdet. Der er endnu ikke foretaget undersøgelser, som dækker hele den samme periode som denne beregning. Således bliver det interessant at følge fremtidige undersøgelser på frivilligområdet med henblik på at kunne udtale sig mere sikkert om den nyeste udvikling i antallet af frivillige i foreningsidrætten.

